

SSAD

Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

ISSN 2587-2621

Volume 5 Issue 3, November 2021

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Arařtırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 23.08.2021

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 07.10.2021

DOI: 10.30692/sisad.985963

GERMEN ORMAN İNANÇLARININ ALMAN MİLLÎ KİMLİĞİNE YANSIMALARI

Reflections of Germanic Forest Beliefs on German National Identity

Murat KAYA

Erciyes Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri

Dinler Tarihi Doktora Öğrencisi

ORCID ID: 0000-0001-6729-278X

kitap-murat@hotmail.com

Atıf/Citation: Murat Kaya, (2021), "German Orman İnançlarının Alman Millî Kimliğine Yansımaları", *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.5, S.3 Kasım 2021 s.631-649.

Özet: İnsan yaşadığı coğrafyaya benzer. Coğrafya insanın yaşamını, düşüncelerini ve inançlarını şekillendirir. Germanler de yaşadıkları coğrafyadan etkilenmiştir. Ormanlarla kaplı bu coğrafya, onların yaşamını, düşüncelerini ve inançlarını şekillendirmiştir. Coğrafya, Germanleri bir taraftan savaşçı ve özgürlükçü karaktere büründürürken diğer taraftan onların inançlarını ormanlarla ilişkilendirmiştir. Romalılarla mücadelelerinde ormanlar, Germanlerin manevî güç aldıkları ve kendilerini korudukları bir sığınak olmuştur. Germanlerin soyundan gelen Almanlar da atalarının bu özelliklerini devam ettirmiştir. Onlar da Roma'nın mirasçılarıyla olan mücadelelerinde atalarının orman inançlarına başvurmuş ve ormanlardan ilham alarak millî kimliğini oluşturmuştur. Arminius ile başlayan süreç, Martin Luther ile devam etmiş, 19. ve 20. yüzyılda zirve noktasına ulaşmıştır. Bu çalışmada German orman inançlarının Almanların millî kimliğine yansımaları kronolojik bir sıra takip edilerek incelenmiştir. Çalışma üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde German dini hakkındaki kaynaklar, ikinci bölümde German dini, üçüncü bölümde ise orman inançlarının Alman millî kimliğine yansımaları ifade edilmiştir. Sonuç olarak orman inançlarının zafer ve özgürlük bağlamında Alman millî kimliğine yansıdığı düşüncesine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: German dini, German orman inançları, Alman millî kimliği, millî kültür, kültürel çatışma

Abstract: Humans are similar to the geography they live in. Geography shapes humans' lives, thoughts and beliefs. The Germanic peoples were also influenced by the geography they lived in. This geography covered with forests has shaped their lives, thoughts and beliefs. Geography, on the one hand, made the Germanic peoples warrior and libertarian, on the other hand, the associated their beliefs with forests. In their struggle with the Romans, the forests became a shelter where the Germanic peoples received spiritual strength and protected themselves. The Germans, who are descendants of the Germanic peoples, also continued these characteristics of their ancestors. They also applied to the forest beliefs of their ancestors in their struggle with the heirs of Rome and formed their national identity by being inspired by the forests. The process started with Arminius continued with Martin Luther and peaked in the 19th and 20th centuries. In this study, the reflections of the Germanic forest beliefs on the national identity of the Germans were examined in chronological order. The work is divided into three parts. In the first part, the sources about the Germanic religion, in the second part, the Germanic religion, and in the third part, the reflections of the forest beliefs on the

German national identity are expressed. As a result, it has been concluded that forest beliefs are reflected in the German national identity in the context of victory and freedom.

Keywords: Germanic religion, Germanic forest beliefs, German national identity, national culture, cultural conflict

GİRİŞ

Almanlar, Avrupa kıtasının büyük milletlerinden biridir. Bu milletin ataları, MÖ 500’lerde İskandinavya ve Kuzey Avrupa’da ortaya çıkan Germe nlerdir. Cimbrî, Teuton ve Ambrones gibi Germe n kabileler, MÖ 120-150 yıllarında yaşadıkları bölgelere (Jutland) zarar veren doğal afetler (sel, taşkın, kuraklık gibi) nedeniyle Avrupa’nın güneyine yönelmiştir. Güneye doğru inerken buldukları uygun arazilere yerleşen bu kabileler, bir süre sonra Romalılarla temas kurmuştur. Roma pazarına kürk ve amber gibi ürünler getiren Germe nler, karşılığında ihtiyaç duydukları ürünleri almış ve onlardan ticareti öğrenmişlerdir. Bu ticarî ilişkilerin yanı sıra Germe nler ve Romalılar, bölgenin kaynaklarından daha fazla yararlanabilmek için birbiriyle çatışmıştır. MÖ 112-101 yılları arasında Cimbrî ve Teuton kabileleri, yağma amaçlı Roma topraklarına saldırılar düzenlemiştir. Saldırıları karşısında zor durumda kalan Romalılar, saldırıları ancak Gaius Marius’un (MÖ 157-86) gayretleri ile durdurmuştur. MÖ 60 yılı civarında Roma’da Germe n göçmenler konusu gündeme gelmiştir. Çünkü Alpler Berisi Galya’ya (Kuzey İtalya) kalabalık topluluklar halinde gelen Germe nler, Romalıları endişelendirmiştir. MÖ 58’de bölgenin valisi Jül Sezar (MÖ 100-MÖ 44), bu istilacı topluluklara, “*Ren Nehri’nin ötesinde yaşayanlar*” anlamında “Germani” adını vermiştir (Hawes, 2019, s. 11-18; Hinds, 2010, s. 20). Bu adı Sezar bulmamış olsa da yaygınlaştıran Sezar olmuştur. Sezar, Germe nlerle mücadelenin ve onları Ren Nehri’nin ötesinde tutmanın Romalılar açısından bir zorunluluk olduğuna inanmıştır. Sezar, bu inanç doğrultusunda Germe nler üzerine sefere çıkmış, onları çeşitli savaşlarda yenilgiye uğratmış ancak ormanlara kaçıp savunma düzeni alan Germe nlerin daha fazla üzerine gitmenin kendileri açısından doğru olmadığını düşünerek geri çekilmiştir. Sezar, bir taraftan Germe nlerin ilerleyişini durdurmuş, diğer taraftan onların bir kısmıyla anlaşarak ordusunda görevlendirmiştir (Wolfram, 2020, s. 40-41; Hawes, 2019, s. 19-21).

MS 1. yüzyılda Tungri kabilesinin yaşadığı toprakları ifade etmek için Germania adı kullanılmıştır. Bu ad zamanla yaygınlık kazanarak bütün Germe nlerin yaşadığı toprakları ifade etmiştir (Tacitus, 2016, s. 28-29). Kuzeyden güneye akan *Ren, Ems, Weser, Elbe, Oder ve Vistula* nehirleriyle beslenen Germania, geniş ve sık meşe ormanlarına ve bataklıklara sahip bir bölgedir (Hinds, 2010, s. 10). Sezar döneminden beri Romalılar için güvensiz ve ürkütücü olan bu bölge, Germe nlerin yaşamlarını ve inançlarını şekillendirmiştir (Caesar, 2019, s. 68-69). 2. yüzyıldan itibaren Germania’da nüfus önemli oranda artmıştır. Bu artışla birlikte Ren, Weser ve Elbe bölgesinde, Franklar, Saxonlar, Lombardlar, Alemanniler gibi birçok kabile kendini göstermeye başlamıştır (Coy, 2011, s. 22; Llobera, 2007, s. 6).

Germe nler, yerleşim yerlerini ormanlara göre planlamış, savaş aletlerini ve ticarî faaliyetlerini ormanlara göre şekillendirmiştir. Ormanların sıklığı, beraberinde ulaşım zorluğunu, kapalılığı ve bilinmezliği de getirdiğinden Germe nleri, askerî ve kültürel açıdan korumuş, onlardaki savaşçı ve özgürlükçü düşünceleri geliştirmiştir. Bundan dolayı Germe nler, ormanların merkezde olduğu bir kültür geliştirmişlerdir (Vaughan, 1919, s. 166; Price, 1965, s. 371-376).

Paganik bir inanç sistemine sahip olan Germe nler, ormanın kutsal olduğuna inanmıştır. Tanrısal gücün ormanlarda tecelli ettiğine inandıkları için orman, dinî yaşamın merkezi olmuştur. Ancak Germe nlerin inançları, Hristiyanlığın Avrupa’da güç kazanmasıyla birlikte sarsılmaya başlamıştır. Germe n vaftizi için dolaşan misyonerler, Germe nlerin inançlarına saldırarak kendi dinlerini kabule zorlamıştır. Bu amaçla Germe nlerin ibadet ettikleri kutsal ormanlar ve ağaçlar tahrip edilmiş ve yerlerine kiliseler yapılmıştır. Bu yok etme faaliyetlerinin sonucunda Germe nler Hristiyanlaştırılmıştır. Ancak Hristiyanlığın etkisine rağmen Germe n inançları, örtülü bir şekilde yaşamaya devam etmiştir (Philpot, 1897, s. 18-19).

Toplumlar, tarihî süreç içerisinde yeni bilgi ve kültür alanlarına dâhil olmaktadır. Bu dâhil oluş sayesinde yeni yaşantılar ve inançlar edinmektedir. Fakat bu yeni yaşantı ve inançlara rağmen atalarından devraldığı geleneğin etkisinde kalmaya devam etmektedir. Geleneğin ihtiva ettiği bilgi, inanç ve tecrübeler ise devralanlar için birer ilham kaynağı olmaktadır. Almanların orman konusundaki düşünceleri de bu bağlam içerisinde yer almaktadır. Değişik dönemlerde İtalyanlar ve Fransızlar gibi Roma mirasçılarıyla mücadele eden Almanlar, uğradıkları yenilgiler sebebiyle bir kimlik problemiyle karşılaşmışlardır. Kendilerinin kim olduğunu, işgalci güçler karşısında neyi temsil ettiklerini ve kendilerine özgü değerlerin neler olduğunu sorgulamışlardır. Onlar, karşılaştıkları bu problemi aşmak amacıyla Hristiyanlık öncesi zamanlara uzanarak ataları Germenlerin inanç ve yaşamlarını konu eden kaynaklara başvurmuştur. Elde ettikleri bilgileri zamanın şartları altında yeniden yorumlayarak millî bir kimlik oluşturmuş ve asimile olmaktan kurtulmuştur. Bu kimliğin oluşmasında Germen orman inançlarının önemli bir etkisi olmuştur. Orman inançları, önce entelektüel alanda işlenmiş, ardından siyasal alana taşınmıştır. Orta Çağ'dan modern döneme kadar geçen sürede ormanlar, Almanlar için işgalci güçlere direnişin ve toplumsal dayanışmanın sembolü olmuştur. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, Germenlerden Almanlara uzanan millî kimlik oluşturma sürecini, orman inançları bağlamında, kronolojik bir sıra takip ederek ifade etmektir.

Germen Dini Hakkındaki Kaynaklar

Germen dini hakkındaki ilk bilgiler, arkeolojik çalışmalara dayanmaktadır. Mağara oymaları, mezarlar ve bataklıklardaki buluntuların incelenmesiyle elde edilen bilgiler, Germen dininin ilk dönemlerine ışık tutmaktadır. Ancak bu bilgiler kesinlik taşımamaktadır. Germenlerin uzun yıllar sözlü kültür ortamında yaşamaları ve yazılı bir kültüre sahip olmamaları nedeniyle onların dinine ait daha detaylı ve güvenilir bilgiler, Roma ve Yunan kaynaklarına dayanmaktadır.

Galyalılar ve Germenler üzerine birçok defa sefer yapan Jül Sezar (MÖ 100-MÖ 44), bu seferleri sırasında onlar hakkında edindiği bilgileri kayda geçirmiştir. *Commentarii de bello Gallico* (Galya Savaşı) adlı eserinde, Galyalılar ile Germenleri karşılaştıran Sezar, Germenlerin rahiplik müessesesine sahip olmayan, güneş, ay ve ateşi Tanrılaştıran, gelişmemiş bir dine inandıklarını ifade etmiştir. Sezar, Germen Tanrılarını kendi özgün şekilleriyle değil Sol, Vulcanus ve Luna gibi Roma Tanrıları ile özdeşleştirerek anlatmıştır (Caesar, 2019, s. 193).

Yunan yazar Strabo (MÖ 63-MS 23), *Geographica* (Coğrafya) adlı eserinde, bir Germen kabilesi olan Cimbrilerin Romalı esirleri kurban etmesi hakkında bilgiler vermiştir (Strabo, 1903, s. 450-451). Yazarlığının yanı sıra bir asker olan Yaşlı Pliny (23-79), *Bella Germaniae* (Germen Savaşları) adlı eserinde, yakından tanıdığı Germenlerin yaşam tarzları ve inançları hakkında bilgiler vermiştir. Günümüzde mevcut olmadığı ifade edilen bu eser, tarihçi Tacitus'a kaynaklık etmiştir (Todd, 2004, s. 4-6). Cornelius Tacitus (56-120), Roma tarihini anlattığı *Annales* (Kronik) adlı eserinde, Germenlerin Romalılarla ilişkilerine, Teutoburg Ormanı Savaşı'na ve az da olsa Germenlerin inançlarına yer vermiştir. Tacitus, kitabının değişik bölümlerinde Germenlerin orman ve kurban inançlarıyla ilgili küçük bilgilendirmelerde bulunmuştur. Ancak Tacitus, *De origine et situ Germanorum* (Germania Halklarının Kökeni ve Yerleşim Yeri) adlı eserinde, Germenler hakkında daha geniş bilgiler vermiştir. Bu eserde Tacitus, Germenlerin yaşam tarzlarına, güçlü fizik yapılarına ve savaşçı ruhlarına değindikten sonra onlar için ormanların kutsal olduğunu ve ibadetlerini burada yaptıklarını belirtmiştir. Tacitus da Sezar gibi Germen Tanrılarını özgün şekilleriyle değil Mercius, Hercules, Mars gibi Roma Tanrılarıyla özdeşleştirerek anlatmıştır (Tacitus, 2016, s. 36-50; Tacitus, 2004, s. 58). Daha geç bir dönemin yazarı Claudius Claudianus (370-404) ise *De Bello Gothico* (Got Savaşı) adlı eserinde, Vizigot Kralı Alaric'in (370-410) paganik inançlarına yer vermiş ve onun kutsal ormandan gelen ilahî ses tarafından yönlendirildiğini ifade etmiştir (Gundarsson, 1993, s. 197).

Romalıların siyasî olarak zayıflamasıyla birlikte tarih yazımı alanındaki boşluk, yükselen yeni krallıklar ve yaygınlaşan Hristiyanlık tarafından doldurulmuştur. 6. yüzyıl Got tarihçisi Jordanes

(?), Gotların tarihini anlatan *De Origine actibusque Getarum* (Gotların Kökeni ve İşleri) adlı eserinde, Gotların inandıkları Tanrılar ve kurban törenleri hakkında bilgiler vermiştir. Aynı dönemde yaşayan Tours Piskoposu Gregory (538-594), *Historia Francorum* (Frankların Tarihi) adlı eserinde, pagan Frankların Clovis (466-511) önderliğinde Katolik Hristiyanlığa geçişini anlatmıştır. 7. yüzyılda Lombard krallığının himayesinde yazılan *Origo Gentis Langobardorum* (Lombard Kabilesinin Kökeni) adlı anonim eserde, Germen Tanrılarının Vandallara karşı Lombardları desteklediği ve bu sayede zafer kazanıldığı ifade edilmiştir. Yine bu dönemde keşiş Bobbio'lu Jonas (600-659), *Vita Columbani* (Columbani'nin Hayatı) adlı eserinde, Süevlerin Tanrı Odin'e (Woden) sundukları kurbanlar hakkında bilgiler vermiştir. 8. yüzyıl tarihçisi Paulus Diaconus (720-796) *Historia Langobardorum* (Lombardların Tarihi) adlı eserinde, Germen Tanrılarını hakkında bilgiler vermiştir (Turville-Petre, 2021; Bucholz, 1968, s. 128; Dunn, 2013, s. 9-12). Aynı dönemde keşiş Willibald'ın (700-787) yazdığı *Vita Bonifatii* (Boniface'in Hayatı) adlı eser, Saxonların orman inançları ve Aziz Boniface'in misyonerlik faaliyetleri hakkında bilgiler vermiştir. 9. yüzyılda Bremen Başpiskoposu Aziz Rimbart (830-888), *Vita Anskari* (Anskari'nin Hayatı) adlı eserinde, Aziz Anskar'ın (801-865) Kuzey Avrupa'daki misyonerlik faaliyetlerine ve Germen dininin özelliklerine yer vermiştir. 11. yüzyılda Bremenli Adam (1050-1085), *Gesta Hammaburgensis ecclesiae pontificum* (Hamburg-Bremen Başpiskoposlarının Tarihi) adlı eserini yayımlamış, bugünkü İsveç bölgesinde yaşayan Germenlerin bayram ve kurban törenleri hakkında bilgiler vermiştir (Turville-Petre, 1975, s. 7; Cusack, 2011, s. 95). 13. yüzyılda derlenen *Poetic Edda* (Nazım Edda) ve *Prose Edda* (Nesir Edda) adlı eserler ise Germen mitlerine ve inançlarına ait anonim bilgiler vermiştir (Lecouteux, 2016, s. 12-13).

Germen Dini

Germen dini, çok sayıda Tanrı, ruh, dev ve elfin yer aldığı bir dindir. Germenlerin yaşadıkları ormanlık alanlar ve Germen kabilelerinin sahip oldukları kültürel değerler, Germenlerin inançlarını şekillendirmiştir. Germen mitlerinde Tanrılar, *Aesir* ve *Vanir* olarak gruplandırılmıştır. İnanışa göre, *Aesir* Tanrıları *Asgard*'da, *Vanir* Tanrıları ise *Vanaheim*'da yaşamakta iken aralarında savaş çıkmıştır. Savaşta *Aesir* Tanrıları galip gelmiş ve Germen Tanrılar panteonu birleşmiştir. Bu panteonda yer alan Tanrılarının en önemlileri, *Odin* ve *Thor*'dur. Onarın dışında *Baldr*, *Bragi*, *Forseti*, *Frey*, *Heimdall*, *Njord*, *Tyr*, *Ull*, *Vali*, *Vidar*¹ gibi Tanrılar da vardır (Daly ve Rengel, 2010, s. 1-2).

Tanrılarının en büyüğü ve lideri *Odin*'dir. Bundan dolayı kendisine "*Tanrılarının babası*" anlamında "*Alfodr*" denilmiştir. *Odin*, gökyüzü, bilgelik ve şiir Tanrı'sıdır. Onun *Hugin* ve *Munin* adında iki kuzgunu; *Geri* ve *Freki* adında iki kurdu; *Sleipnir* adında sekiz bacaklı atı; *Draupnir* adında bir yüzüğü ve *Gungnir* adında bir mızrağı vardır. *Odin* genellikle *Yggdrasil* ile özdeşleşmiştir. *Yggdrasil*, *Odin*'in adlarından biri olan *Ygg* ve at anlamındaki *drasil* sözcüklerinden türemiş olup "*Odin'in Atı*" anlamına gelmektedir. Bir *Dünya Ağacı* olduğuna inanılan bu ağaç, değişik anlatılarda yaprak dökmemesi nedeniyle porsuk, dişbudak veya meşe ağacı şeklinde tasvir edilmiştir. Ağacın kökleri ve dalları, Tanrılarının, devlerin ve ölümlerin diyarına uzanmakta ve toplamda dokuz dünyayı birbirine bağlamaktadır. İnanışa göre *Odin*, kendini mızrakla yaraladıktan sonra bu ağaçta dokuz gün dokuz gece asılı kalmıştır. Bu süre sonunda *Odin*, tekrar hayata dönerek ağaçtan düşen sihirli run harflerini almıştır. Bu harfler *Odin*'e birtakım gizli bilgiler öğretmiştir. *Odin* onlardan edindiği gizli bilgileri daha sonra Tanrılar ve insanlara aktarmıştır. *Odin*, *Yggdrasil* üzerindeki tahtta oturmakta, buradan diyarları seyretmekte ve yönetmektedir (Davidson, 1969, s. 110-112; Daly ve Rengel, 2010, s. 76-77). Bu ağacın köklerinden biri, suyunda bilgelik bulunan *Mimir Kuyusu*'na uzanmaktadır. *Odin*, buradaki sudan içip bilgelik sahibi olmak istediğinde, onun gözlerinden birini rehin vermesi istenmiştir. *Odin* de

¹ Tanrılarının adlandırılması, Germen kabileleri arasında değişiklik göstermektedir. *Odin*-*Wodan*-*Wotan*-*Woden*; *Thor*-*Donar*-*Donner*; *Frey*-*Freyr*-*Ingv*-*Freyr* gibi değişik adlar kullanılmıştır (Gundarsson, 1993, s. ix; Lecouteux, 2016, s. 14-19). Biz bu çalışmada, Germen mitolojisi ve dini ile ilgili kaynaklarda yaygın olarak kullanılan Kuzey Germenlerine ait adları (*Odin* ve *Thor* gibi) kullandık.

bunu kabul etmiştir. Bu özelliğinden dolayı Odin, tek gözlü olarak anılmıştır. Ağacın bir diğer kökü, *Kader Kuyusu*'na ulaşmaktadır. Kuyunun yanında *Urd*, *Verdandi* ve *Skuld* adlı Tanrıçalar bulunmaktadır. Bu Tanrıçalar, bir taraftan insanların kaderlerini yazmakta, diğer taraftan kuyudan aldıkları su ve çamuru ağacın dallarına sürmektedir (Page, 2020, s. 104-105).

Yggdrasill ağacı, Germenler arasında özellikle Saxonlar tarafından önemsenmiştir. Onlar, Hristiyanlığın saldırıya geçtiği zamanlara kadar Yggdrasill'i temsilen *Irmisul* sütununa tapınmıştır (Lecouteux, 2016, s. 161). Hristiyanlığın Germen inançlarını ortadan kaldırma girişimlerine rağmen bu inançlar varlığını sürdürmüştür. Örneğin Odin'e inanma, Hristiyanlık sonrası dönemlerde de devam etmiştir. Almanya'nın değişik bölgelerindeki köylüler, hasat zamanı Odin'i hatırlamış ve onun atı için bir miktar tahıl ayırmıştır (Litchfield, 2019, s. 17).

Odin'den sonraki en büyük Tanrı olan Thor, gökyüzü ve yıldırım Tanrı'sıdır. Kızıl sakallıdır. Arabasını çeken *Tanngrjostr* ve *Tanngrisni* adlı iki keçisi vardır. Thor, kötülüğe karşı iyiliğin, karanlığa karşı ışığın savunucusudur. Dünyadaki düzenden sorumludur. Tanrıların en güçlüsüdür. Gücünü üç önemli eşyadan almaktadır. Bunlar: devleri öldürdüğü *Mjöllnir* adlı çekici, çekici kullanmak için giydiği demir eldivenleri ve gücünü arttırmak için taktığı kemeridir. Thor'un çekicinin tahrip edici özelliğinin yanında bereket özelliği de bulunmaktadır. Bu özelliğinden dolayı Kuzey Germenleri (İskandinavlar) yeni evlenen gelinlerin kucağına bu çekici temsil eden nesnelere koymuştur. (Lecouteux, 2016, s. 284; Leeming, 2005, s. 380-381).

Thor'un bir diğer özelliği ise ormanlarla ilişkili olmasıdır. Germen dininde ormanlar, insanlarla Tanrıların, özellikle de Thor'un buluşma mekânı olarak kabul edilmiştir. Bu ormanlar, meşe ağaçlarından oluşan ormanlardır. Meşe ağaçları, Thor ile ilişkilendirilmiş ve onun gücünü sembolize etmiştir. Thor'a tapınanlar, onun, evlerini kutsayarak yıldırımdan koruması ve bereketi arttırması için meşe ağaçlarından sandalyeler yapmışlardır. Tanrıların kapalı mekânlara hapsedilmemesi gerektiğini düşünen Germenler, ibadetlerini ormanlarda icra etmiştir. Bu amaçla özellikle Weser Nehri yakınlarındaki ormanlar, Thor'a adanmıştır (Daly ve Rengel, 2010, s. 76-101; Todd, 2004, s. 104-109). İnanışa göre Thor, bir meşe ormanında Skrymir adlı bir devle karşılaşmış ve çekiciyle onun kafasına üç defa vurmuştur (Munch, 2020, s. 77-78).

Germen dininin en önemli ibadeti kurbandır. Kurban, Tanrılara ormanlarda sunulmuştur. Kurban, insan ve hayvan kurbanı olmak üzere iki şekilde sunulmuştur. En önemli kurban olan insan kurbanı, Tanrı Odin'e sunulurken hayvan kurbanı diğer Tanrılara sunulmuştur (Tacitus, 2016, s. 36). Düşmanlardan alınan esirler veya daha önceden kararlaştırılmış kişiler, yılın bazı zamanlarında rahiplerin ritüel duaları eşliğinde, meşe ağaçlarına asılarak kurban edilmiştir. Asılarak kurban etmek Germenler için özel bir anlam taşımaktadır. Ağaca asılan kurbanlar, Odin'in kendisini Yggdrasill'e asmasına gönderme yapmakta ve mitolojik bir anı yeniden yaşatmaktadır. İnanışa göre Odin ve iki kuzgunu, asılmış kişilerin yanına gitmekte ve büyüleri sözcüklerle onu konuşmaktadır. Asılan kişilerle özel ilgilenmesi nedeniyle Odin'e "*Asılmışların Tanrı'sı*" veya "*Darağaçlarının Efendisi*" denilmiştir (Dowden, 2002, s. 184; Munch, 2020, s. 23). Semnones kabilesinin inanışına göre, her yıl seçilen bir insan, kavmin rahiplerinin ve ileri gelenlerinin de katılımıyla kutsal ormana götürülmüştür. Bu ormana kurban da dâhil olmak üzere herkes Tanrı önündeki aciziyetini ifade edecek şekilde, ayakları zincirli olarak girmiştir. Ardından rahiplerin gerçekleştirdiği ayinle kurban öldürülmüş ve ağaç dalına asılmıştır. Semnonesler bu ayin ile Tanrı'nın ormanlarda bulunduğu ve buradan dünyayı yönettiği mesajını vermiştir (Tacitus, 2016, s. 72). Cimbri kabilesi ise Roma topraklarına yaptıkları seferler sırasında, yanlarında beyaz pelerinli ve kılıçlı rahibeler götürmüştür. Bu rahibeler, savaş sırasında Romalılardan esir alınan askerleri ayin eşliğinde öldürmüş, kanlarına ve iç organlarına bakarak kehânetlerde bulunmuştur (Strabo, 1903, s. 450-451).

Germenler için kurban ve orman, dinî anlamının yanında siyasî ve askerî bir anlam da taşımıştır. Özellikle esirlerin kurban edilmesi, düşmanlara bir gözdağı niteliği taşımıştır. Teutoburg Ormanı Savaşı'nda Romalıları yenen Germenler, ele geçirdikleri Roma askerlerini ormandaki ağaçlara

asarak Romalılara korkutucu mesajlar vermiştir. Bunun yanı sıra devlet meseleleriyle ilgili kararlar, kutsal ormanda verilen ziyafetlerde görüşülmüştür. Batavi kabilesinin liderleri, MS 69'da bu amaçla bir ziyafete davet edilmiştir (Dowden, 2002, s. 182-277).

Germen dininde kurbandan sonra kehânet ve falcılık öne çıkmıştır. Kehânet ve falcılık konusuyla çoğunlukla kadınlar ilgilenmiştir. Germenler, kadınların sezgilerinin ve tahminlerinin erkeklerden daha güçlü olduğuna inanmış ve onlara ayrıcalık tanımıştır. Kadın kâhinler, önemli gördükleri zamanların arifesinde, meyve ağaçlarının dallarına, kuşların ötüşlerine ve uçuşlarına göre tahminlerde bulunmuştur. Ancak onlar en güvenilir fal aracı olarak atları tercih etmiştir. Germenler, geleceğe dair en doğru bilgileri, atların davranışlarından öğrenmiştir. Bundan dolayı kutsal ormanlarda sadece kehânet amaçlı beyaz renkli atlar yetiştirilmiştir. Bu atlar, bir kral, rahip veya rahibenin yönetiminde arabalara koşulmuş ve onların çıkardıkları homurtulara göre tahminlerde bulunulmuştur. Sezar'ın düşüncelerinin aksine Germen dininde önemli bir yere sahip olan rahip ve rahibeler, ayin icra etmelerinin yanı sıra idam etme, hapse atma ve kırbaçlama gibi cezalandırma yetkilerine de sahip olmuştur. Rahip ve rahibelerin gözetiminde ormanlardan alınan hayvan heykel ve sembolleri, motivasyon amacıyla savaşa götürülmüştür. Rahibeler, rahiplerden daha fazla önemsenmiştir. Rahibelerin kehânetlerine güvenen Germenler, onları yanlarında savaşa götürmüştür. Bruçteri kabilesinin yanlarında savaşa getirdiği Veleda, MS 78'de Romalılar tarafından esir alınmıştır. MS 91'de Semnonnes kabilesinin lideri Masyas, Ganna adlı rahibe ile birlikte Roma'ya gitmiştir (Tacitus, 2016, s. 34-39; Jones ve Pennick, 1995, s. 114).

Germenler için bir diğer önemli ibadet aracı su olmuştur. Suyun gücünün ve insan hayatı için öneminin farkında olan Germenler, nehirlere, çeşmelere ve su kuyularına tapınmıştır. Bu tapınma şekli özellikle Alemanni ve Frank kabileleri arasında yayılmıştır. Bu kabilelerin mensupları, yılın belirli zamanlarında, şans ve başarı getirmesi için sulara canlı kurbanlar sunmuştur. Germen dinine göre akan sular, kutsal güçle doludur. Çünkü bu sular, kaynağını, Yggdrasill ve içindekileri güçlendirip kutsallaştıran *Kader Kuyusu*'ndan almaktadır (Gundarsson, 1993, s. 199-200). Germenlerin su hakkındaki inançları, kuyular aracılığıyla ormanlarla birleşmiştir. Yggdrasill'in altındaki kutsal kuyu nedeniyle Germenler, kutsal kabul ettikleri ormanlarda kuyular yapmıştır. Çeşitli dileklerinin yerine gelmesini isteyen insanların bir kısmı, dileklerini sembolize eden nesnelere kuyulara atmış, diğerleri ise ağaç dallarına asmıştır (Vaughan, 1919, s. 168; Doniger, 2006, s. 375).

Orman İnançlarının Alman Millî Kimliğine Yansımaları

Orman inançlarının Alman millî kimliğine yansımaları, Germenlerin Romalılarla mücadelesine dayanmaktadır. Romalılar uzun yıllar boyunca, kuzeye doğru yayılıp barbar olarak tanımladıkları Germenleri kontrol altına almaya ve topraklarını ele geçirmeye çalışmışlardır. Yapılan birçok sefer sonucunda Romalılar, Germenler üzerinde siyasî ve sosyal açıdan önemli bir egemenlik kurmuştur. Ancak buna rağmen Germenler, Romalılara karşı direnişlerini sürdürmeye devam etmiş, bu direniş Arminius adlı bir Germen komutanın şahsında büyük bir yankı uyandırmıştır.

Arminius, MÖ 16-18 yılları arasında, bugünkü Kuzey Almanya'da yaşayan Cherusci kabilesinde doğmuştur. Cherusçiler, Germenlerin en güçlü kabilerindendir. Bu kabile, MS 4'te Tiberius'a (MÖ 42-MS 36) boyun eğmiş ve Romalıların müttefiki olmayı kabul etmiştir. Kabilenin seçkin bir ailesine mensup olan Arminius ve kardeşi Flavus, beraberindeki askerlerle birlikte yardımcı kuvvetler olarak Roma ordusunun hizmetine girmiştir. Germenlerin paralı asker olarak kullanımı, Galya seferi sırasında Sezar tarafından da uygulanmıştır. Roma ordusunda çalışmak, Arminius'a para kazandırmanın yanında kabilesi ile Romalılar arasındaki ilişkileri organize etme imkânı vermiştir. Bu durum Arminius'un kabile içindeki önemini arttırmıştır. MS 6'da Pannonia bölgesinde çıkan büyük isyanı bastırmak için Tiberius'a yardım eden Arminius, burada büyük başarılar kazanmış ve şöhretini arttırmıştır. Arminius, Romalılarla geçirdiği süre boyunca Latinceyi ve Roma kültürünü öğrenmiş, Romalıların güvenini kazanarak onlardan Roma vatandaşlığının yanı sıra şövalye unvanı da almıştır. Arminius, MS 7 veya 8'de Roma

ordusundaki görevini tamamlayarak kabilesinin yaşadığı topraklara dönmüştür. Ancak Arminius, Romalılarla geçirdiği zamanlara rağmen Germen olmaya devam etmiş ve Germenlerin Romalılarla süregelen mücadelesini unutmamıştır. Bundan dolayı Arminius için Romalılar, bir gün mutlaka yenilmesi gereken bir düşman olarak kalmıştır.

Romalıları Germania'dan çıkarmak ve halkını özgürleştirmek isteyen Arminius, Cherusci, Chatti, Bructeri ve Marsi kabilelerinden bir ordu kurmuştur. Genel olarak hafif zırhlı ve mızraklı olan bu askerlerle, ağır zırhlı Romalılara karşı bir tuzak savaşı yapmayı planlamıştır. Çünkü Roma ordusundaki hizmetleri sırasında, lejyonların savaş tarzlarını incelemiş ve onlarla açık bir alanda savaşmanın kendi yararlarına olmayacağını anlamıştır. Lejyonların yürüyüş ve savunma düzenlerini bilen Arminius, onlarla rahat hareket edemeyecekleri ve hızlı tepki veremeyecekleri bir yerde savaşmayı düşünmüştür. MS 9'da Weser Nehri civarındaki Cherusci topraklarını denetleyen Romalı komutan Publius Quinctilius Varus (MÖ 46-MS 9), Ren bölgesine dönerken kuzeyde bir ayaklanma haberi almıştır. Beraberindeki 17, 18 ve 19. lejyonlarla yola çıkan Varus'a, bölgeyi iyi bilen Arminius rehberlik etmiştir. Arminius, Roma lejyonlarını, olası bir tehdiye karşı güçlü bir savunma yapabilecekleri açık alanlara değil daha önce planladığı şekilde ormanlık alana yönlendirmiştir. Arminius'un yönlendirdiği bu alan, Germenlerin kutsal kabul ettikleri *Teutoburg Ormanı*'dir. Burada bir süre yürüyen askerler, ormanın derinliklerine girdiklerinde, Arminius keşif amaçlı yanlarından ayrılarak pusuda bekleyen Germen askerlerine haber vermiştir. Arminius'un haberinin ulaşmasından sonra Germenler saldırıya başlamıştır. Savaşın ilerleyen anlarında rüzgâr ve yağmurun da eklenmesiyle birlikte Romalılar için işler zorlaşmış, Germenler ise bu durumu fırsata çevirmiştir. Dört gün süren savaşta Varus ve binlerce askeri ölmüş, Roma kartalı ele geçirilmiştir. Savaşın ardından Arminius ve askerleri, Ren'in doğusundaki Roma kalelerini ve yerleşim yerlerini de yok ederek işgale uğrayan Germania'yı kurtarmıştır. *Teutoburg Ormanı Savaşı* olarak kayıtlara geçen bu savaş, Arminius ve Teutoburg Ormanı'nı sonraki nesiller için cesaret ve bağımsızlığın sembolü haline getirmiştir (Hinds, 2010, s. 32-38; Cusack, 2011, s. 119; Wells, 2003, s. 121-193).

Germenlerin gösterdikleri direnişlere rağmen Roma ordusu, askerî seferlerini sürdürmüş ve Roma etkisi Germania'ya nüfuz etmeye devam etmiştir. Orta Avrupa'nın Batı bölgelerinde Mainz, Trier, Köln, Xanten şehirlerini kurarak yerleşik hayatı özendiren ve yeni tarım alanları açan Romalılar, MS 1. yüzyıldan 4. yüzyıla kadar ormanların önemli bir kısmını tahrip etmiştir. Germenler, 4. ve 5. yüzyılda karşı saldırıya geçerek Romalıları işgal ettikleri bölgelerden çıkarmıştır. Germenlerin hâkimiyeti ile birlikte Roma uygulamaları kesintiye uğramıştır. Germenler, bölgede tahrip edilen ormanları ihya etmiş ve şehir yerleşimlerini terk ederek tekrar yarı göçebe yaşam tarzına geçmiştir. Ancak Romalıların yerini doldurmaya çalışan Frank krallığı, 7. yüzyıldan itibaren Romalılarla benzer politikalar uygulamıştır. Bu uygulamalar sadece yerleşim ve tarım amacıyla yapılmamıştır. Ormanların Germenlerin maddî ve manevî direniş noktaları olması, Romalıları ve Frankları ürkütmüştür. Bu nedenle olası tehditleri ortadan kaldırmak amacıyla ormanları tahrip etmişlerdir (Kunz, 2016, s. 217-218; Price, 1965, s. 372).

7. ve 8. yüzyılda Germen orman inançları, devlet destekli Hristiyanlıkla çatışmaya girmiştir. Frank krallığının Hristiyanlığı desteklemesi, Germen topraklarının misyoner akınına uğramasına neden olmuştur. 7. yüzyılın sonlarında Almanya'nın kuzeyine misyon seyahati yapan Aziz Willibrord (658-739), Friz kabilesinin Hristiyanlaştırılmasında etkili olmuştur (Wessels, 1994, s. 101). Sonraları "*Almanların Havarisi*" olarak anılan Aziz Boniface (675-754), Germenleri Hristiyanlaştırmak için orman inançlarına saldırmıştır. Boniface, 723'te Kuzey Hessen'de Thor'a adanmış bir kutsal meşe ağacını kesmiş ve buradaki ormanı tahrip etmiştir. Germenlerin inançlarını sarsmayı amaçlayan Boniface, kısa süre sonra Geismar'da bir başka meşe ağacını kesmiş ve elde ettiği odunları kilise yapımında kullanmıştır. 772'de Frank Kralı Charlemagne (748-814), Germenleri itaat altına almak ve Hristiyanlaştırmak amacıyla seferlere başlamıştır. Saxonlara saldıran Charlemagne, onların Eresburg'taki kutsal *Irmisul* sütununu yıkmıştır. Saxonlar 773'te karşı saldırıya geçmiş ve kendi kutsal alanlarına yapılan kiliseleri tahrip etmiştir. Charlemagne, 775'te Saxonları yenilgiye uğratarak onları vaftiz olmaya zorlamıştır.

Hristiyanlaştırma politikalarını sürdüren Charlamagne, 785'te çocuğunu doğduktan bir yıl sonra vaftiz ettirmeyenleri ve ormanlık alanlarda paganik ibadetler yapanları para cezasına çarptıran kanunlar koymuştur. Frankların baskılarına rağmen Saxonlar 810'a kadar birçok defa ayaklanmış, topraklarını ve inançlarını korumaya çalışmıştır (Hacken, 2008, s. 9; Modzelewski, 2011, s. 174-175; Cusack, 2011, s.101-110).

13. yüzyılda, Alman millî kimliği için önemli bir model olan Sigfried/Sigurd anlatıları derlenmiştir. Bu dönemde yazıya geçirilen *Volsunga Destanı*, *Nibelungen Destanı*, *Poetic Edda* ve *Prose Edda* adlı metinlerde, Siegfried/Sigurd'un kahramanlık anlatılarına yer verilmiştir. Anlatılar, uzun bir zaman sözlü kültürde kalmaları ve çeşitli Germen kabilelerin farklı bölgelere göç etmeleri nedeniyle birtakım değişikliklere uğramıştır. Bu metinlerde, Siegfried/Sigurd'un özellikleri ve başından geçen olaylar bazı farklılıklarla anlatılmış ancak sonuçta hepsi onun büyük bir kahraman olduğunu ifade etmiştir. Orman ise kahramanın zaferlerini kazandığı, güce ulaştığı ancak aynı zamanda öldürüldüğü yer olarak tasvir edilmiştir (Munch, 2020, s. 203-207; Page, 2020, s. 121-126).

Volsunga'da mitolojik unsurlar yoğunluktadır. Destanın kahramanı Sigurd'dur. Sigurd'un babası Sigmund, Tanrı Odin'in meşe ağacına sapladığı kılıcı çıkarmış ve bu kılıç sayesinde büyük bir kral olmuştur. Bir savaş sırasında Odin, yaşlı bir adam kılığında gelerek ona ömrünün sona erdiğini söylemiştir. Dünya nimetlerine doyamayan Sigmund, kılıcıyla yaşlı adamın mızrağına vurmuş ancak kendi kılıcı kırılmıştır. Gelenin Odin olduğunu ve öleceğini anlayan Sigmund, karısına, kılıcının parçalarını doğacak çocuğuna vermesini söylemiştir. Sigurd'un hikâyesi bu vasiyet ile başlamaktadır. Demirci Regin tarafından büyütülen Sigurd, onun sayesinde olağanüstü bir ata ve babasının kılıcına sahip olmuştur. Sigurd, bu kılıçla ormandaki ejderhayı öldürerek kordığı hazneyi ele geçirmiş ve cüce Andvari'nin lanetli yüzüğünü parmağına takmıştır. Sigurd daha sonra Frankların diyarına ardından Ren Nehri'nin güneyindeki bir krallığa gitmiştir. Buralarda tanıştığı kadınlar ile arasında geçen aşk, sadakat ve kıskançlık meseleleri yüzünden ormandaki bir av sırasında öldürülmüştür (Page, 2020, s.126-143; Rosenberg, 2003, s. 360-396).

Nibelungen destanında ise kahraman Siegfried'dir. Siegfried, Xanten şehrinin Kralı Sigmund'un oğludur. Çocukluğundan beri tehlikeli girişimlerde bulunan Siegfried, bu girişimlerin birinde bir ejderhayı öldürmüştür. Ardından ejderhanın koruduğu hazineleri, cüce Alberich'in görünmezlik şapkasını ve kendi kılıcını alarak yeni bir yolculuğa çıkmıştır. Siegfried de Sigurd gibi gittiği diyarda gücüne güç, şöhretine şöhret katmış ancak içinde aşk, sadakat ve kıskançlığın olduğu olaylar zincirinin ardından ormandaki (Odenwald) bir av sırasında öldürülmüştür. Nibelungen'de de kahraman, yazgısından kurtulamamış ve kendisini bekleyen sonla yüzleşmiştir (Munch, 2020, s.199-202).

Siegfried/Sigurd'un kahramanlık hikâyesi, 19. yüzyılda Friedrich Hebbel (1813-1863) ve Richard Wagner (1813-1883) tarafından popülerleştirilmiş ve 20. yüzyılda Nazi milliyetçiliğinde etkili olmuştur (McConnell, 2000, s. 758-759).

15. yüzyılda Avrupa, büyük bir Türk tehdidi ile karşılaşmıştır. İmparator III. Frederick'in (1415-1493) hizmetinde bir devlet görevlisi ve aynı zamanda din adamı olan Silvio Piccolomini (1405-1464) (sonradan Papa II. Pius), Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinden kısa süre sonra durumun vahametini ifade eden bir konuşma yapmıştır. Piccolomini, "*Konstantinopolis'in Ölümlü ve Türklere Karşı Savaşın Hazırlanması*" adlı konuşmasında, Türklere karşı bir Haçlı Seferi çağrısında bulunmuştur. Ancak bu çağrısı karşılık bulmamıştır. Fatih 1470'te, Eğriboz'u fethedip Venedik kalesini ele geçirdiğinde, Roma ve Avrupa genelinde endişe artmıştır. Türklerin bu ilerleyişini durdurmak isteyen Avrupalı otoriteler, Türklerin karşısına çıkaracak dinamik bir güç arayışına girmiştir. Katolik kilisesine bağlı bazı rahip ve yazarların öncülüğünde gerçekleşen bu arayış, Almanların Türkleri durdurabilecek bir güç olduğu düşüncesiyle sonuçlanmıştır. Bu düşüncüyü hayata geçirmek için Almanlarda millî duyguları canlandırmak amacıyla Alman tarihini ilgilendiren kaynaklar yeniden gündeme getirilip yeni bir yorumla okuyucuya sunulmaya

çalışılmıştır. Todeschini Piccolomini (1439-1503) (sonradan Papa III. Pius) ve Giannantonio Campano (1429-1477), uzun süre ortalıkta görünmeyen Germania'nın elyazmasına ulaşmıştır. Germania'nın kültürel açıdan önemini farkında olan Piccolomini ve Campano, onun yayılması için harekete geçmiştir. Campano, konferanslarında bu kitaba atıflarda bulunup Almanları Türklere karşı kıskırtmıştır. Piccolomini ise kitabı kopyalayıp dağıtmaları için Alman hümanistlere vermiştir. Piccolomini ve Campano'nun amacı, Almanlara, Germenlerin bir zamanlar Jül Sezar'a ve diğer Roma imparatorlarına olan sadakatini ve askerî hizmetlerini hatırlatmak ve onların aynı tarihî rolü tekrar üstlenmelerini sağlamaktır. İtalya'dan Almanya'ya götürülen Germania, ilk kez 1476'da yayımlanmıştır. Ardından 1496'da *Almanya'nın Açıklaması* (Account of Germany) adlı eser ortaya çıkmıştır. 1500'de Germania'nın Viyana'da ikinci bakışı yapılmıştır. Sonraki beş yıl içinde ise Almanca konuşulan bölgelerde Germania'nın altın bin kopyası dağıtılmıştır (Krebs, 2021, s. 75-88).

Germania'nın tekrar ortaya çıkıp yayıldığı sıralarda, başka bir kitap daha ortaya çıkmıştır. 1498'de Roma'daki *Silber Matbaası*'nda, daha önce kaybolduğu düşünülen eski bir kitap yayımlanmıştır. *Antiquitates* adlı kitap, Tufan öncesi ve sonrası hakkında bilgiler vermekteydi. Bu kitabın editörlüğünü yapan Viterbo'lu Annius (1432-1502), kitabı yayına hazırlarken metne bazı açıklayıcı notlar ve kişisel kanaatler de eklemiştir. Kitabın sonuç kısmında Nuh'un soyu hakkında bilgi veren Annius, Nuh'un *Ham, Sam ve Yafes*'ten başka bir oğlu daha olduğunu iddia etmiştir. Ona göre bu oğul, *Tuisto*'dur. Almanlar da Tuisto'nun soyundan gelmektedir. Annius'un bu iddiası, Bavyera düklerinin tarihçisi Johannes Aventinus (1477-1534) tarafından sahiplenilmiştir. *Chronik* adlı eserinde, Germenlerin tarihinin çok eskilere dayandığını söyleyen Aventinus, onların kökenini Troyalılara dayandırmanın anlamsızlığı üzerinde durmuştur. Ona göre, Germenlerin atası Nuh'un oğlu Tuisto'ydu. Tuisto, Nuh'un lanetli oğlu Ham, Babil'den geldiği zaman halkın ahlakî çöküntü yaşayacağından endişelenmiştir. Bu endişesini gidermek için bir konsey toplamış ve halkın yaşamını düzenleyen kanunlar koymuştur. Tuisto, saltanatının 236. yılında ölmüştür. Onun yerine oğlu Mannus geçmiştir. Mannus'un oğullarının kurduğu kraliyet silsilesi ise mevcut döneme kadar gelmiştir. Aventinus'a göre, Tuisto'nun Germenlerin atası olduğu konusunda şüphe yoktur. Çünkü o, yaşadığı bölgelerde kendisine ait izler bırakmıştır. Ren kıyılarındaki *Tuitz* köyü ve özellikle *Teutoburg Ormanı* bunlardan bazılarıdır. Tuisto, halkına, ormanların kutsallığından bahsetmiş ve buraların özgür insanların ibadet mekânı olduğunu belirtmiştir. Annius ve Aventinus'un teolojik tarihe (Eski Ahit kaynaklı) getirdiği yeni açıklamalarla birlikte daha önce Latinler tarafından "barbar eşekler" olarak anılan Almanlar, artık "*Nuh'un yeni oğlu*"na dönüşmüştür (Krebs, 2021, s. 89-114).

16. yüzyılda Avrupa'daki gelişmeler, 15. yüzyılın devamı niteliğinde olmuştur. 1515'te İtalya'da Tacitus'un bir diğer eseri *Annales* ortaya çıkmıştır. Roma tarihinin yanı sıra Arminius'a da yer veren bu kitap, Alman hümanistlerin dikkatini çekmiştir. Kitaptan haberdar olan ünlü hümanist Ulrich von Hutten (1488-1523), onu incelemek için İtalya'ya gitmiştir. Hutten, kitabı inceleyip gerekli notları aldıktan sonra Arminius'un Almanlar tarafından daha fazla tanınması gerektiğini düşünmüş ve bir kitap çalışmasına başlamıştır. Hutten, *Arminius* adını verdiği kitabını 1519-1520 yılları arasında tamamlamıştır (Benario, 2004, s. 85-87). Ancak kitap ilk kez, Türklerin Viyana'yı kuşattığı 1529'da yayımlanmıştır. Bu sırada kilise, Alman hümanistlere, Arminius'un savaşçı ve özgürlükçü ruhunu hatırlatma çağrısında bulunmuştur (Krebs, 2021, s. 110-113; Winkler, 2016, s. 58). 1530'da kitabı okuyan Martin Luther (1483-1546), Arminius'un mücadelesini kendi mücadelesi ile birleştirmiştir. Luther, artık bu kahramana Latince Arminius yerine Almanca *Hermann* (Ordu Adamı) denilmesi gerektiğini söylemiş ve kendisini Hermann ile özdeşleştirmiştir. Luther'e göre Roma, Almanlar tarafından yeniden yenilgiye uğratılmaktadır. Ancak bu defa bunu başaran kendisidir. Hermann gibi o da Roma'yı yakıp yıkmaktadır. Luther'in konuya müdahil olması, Arminius'un millî bir kahraman olarak tanınırlığını daha da artmıştır. Bu andan itibaren bu kahraman, Arminius olarak değil *Hermann the German* (Alman Hermann) olarak anılmaya başlanmıştır (Hawes, 2019, s. 82; Winkler, 2016, s. 57-59).

Germania ve Annales'tan çıkan bilgiler, Luther öncülüğündeki reformcular için iyi bir motivasyon kaynağı olmuş, orman Germenler için olduğu kadar reformcular için de özgür bir yaşamın sembolü haline gelmiştir (Wilson, 2012, s. 3). Martin Luther, Saksonya Prensi III. Frederick (1463-1525) ve Hesse Prensi Philip'in (1504-1567) desteği ile Alman topraklarını, kilise ve Latin kültürüne karşı savunmaya çalışmıştır. Kendisini, ulusunu Fransızlara ve İtalyanlara karşı savunan bir peygamber olarak tanımlayan Luther, bir taraftan kilisenin Alman topraklarını sömürmesine karşı çıkarken diğer taraftan Latince yerine Almancanın kullanılmasını savunmuştur. Luther, Almanlarda dil bilincini yükseltmek amacıyla 1522'de Yeni Ahid'i ve 1534'te Kitab-ı Mukaddes'in tamamını Almancaya çevirmiştir. Luther, bu çevirileri yaparken açık ve anlaşılır bir dil kullandığını, bazen bir sözcüğün Almanca karşılığını ararken haftalarca uğraştığını ifade etmiştir. Çünkü ona göre, evdeki anne, sokaktaki çocuk ve pazardaki adamın konuştuğu şekilde çeviri yapılmadığı sürece anlatılmak istenen bilgi doğru anlaşılacaktır. Luther'in çevirileri matbaanın da etkisiyle hızla çoğaltılmış ve kısa sürede birçok kişiye ulaşmıştır. Onun Almancaya yaptığı vurgu, yaşadığı dönemde Almanlarda dil bilincini arttırırken, kendisinden sonraki dönemlerde ise Johann Gottfried Herder (1744-1803) ve Friedrich Gottlieb Klopstock (1724-1803) gibi milliyetçi şairlerin ilham kaynağı olmuştur (Kaya, 2020, s. 177-182; Aytaç, 2012, s. 26).

17. yüzyılın ortalarında Hermann yeniden ortaya çıkmıştır. Otuz Yıl Savaşları'nın Almanya'ya getirdiği manevî yıkım, Hermann'ın temsil ettiği Germen kültürü ile aşılmaya çalışılmıştır. Alman dil bilimci ve oyun yazarı Justus Georg Schottelius (1612-1676), 1642'de *Friedens Sieg* (Barışın Zaferi) adlı oyununu sahnelemiştir. Oyunda ölü kahramanlar, yaşayanlar hakkında konuşurulmuştur. Bu ölü kahramanlar, Hermann ve I. Heinrich'tir (876-936). Almanya'nın içinde bulunduğu müşkül durum ve Almancanın Fransızca, İtalyanca ve Latince sözcüklerin istilasına uğraması, Hermann ve I. Heinrich'in dilinden ifade edilmiştir. Oyun boyunca hâkim olan üzüntülü atmosfer ise Almanya'nın uğradığı kültürel yozlaşmayı ifade etmektedir (Krebs, 2021, s. 121-126).

18. yüzyılda romantizm akımının yükselişi, geçmiş zamanlara özlemi ve milliyetçi düşünceleri ortaya çıkarmıştır. Bu akımın etkisinde kalan düşünürler, aydınlanmacıların akılcı ve inanç karşıtı tutumunu eleştirerek tarihi, mitler ve millî gelenekler doğrultusunda incelemeye başlamıştır. Bunun sonucunda, içinde din kavramını da barındıran kültürel milliyetçilik ortaya çıkmıştır. Romantizmin erken evresinde, Friedrich Karl von Moser (1723-1798), Gottfried Herder (1744-1803) ve Friedrich Gottlieb Klopstock (1724-1803) önemli çalışmalar yapmıştır. Moser, 1765'te *Von dem Deutschen Nationalgeist* (Alman Ulusal Ruhu Üzerine) ve 1766'da *Patriotische Briefe* (Yurtsever Mektup) adlı eserlerini yayımlamıştır. Moser bu eserlerinde, Herder'i etkileyecek olan *nationalgeist* (Ulusal Ruh) kavramını ilk kez kullanmış, ortak dil ve ortak kurumların oluşturduğu bir Alman milleti düşüncesini ortaya koymuştur. Onun bu düşüncesi, Herder tarafından *nationalsprache* (Ulusal Dil), *nationalgeschichte* (Ulusal Tarih), *nationalerziehung* (Ulusal Eğitim), *nationaltraditionen* (Ulusal Gelenekler) şeklinde popülerleştirilmiştir. Herder'e göre bir ulusun karakterini, yaşadığı coğrafya ve iklim koşulları şekillendirmekte, kalıtım ise bu karakteri nesilden nesle aktarmaktadır. Tacitus'un Germania'da anlattığı gibi Germenlerin karakterini de yaşadıkları coğrafya şekillendirmiştir. Bundan dolayı Germenler, başkalarına değil sadece kendilerine benzeyen insanlardır. (Llobera, 2007, s. 179-189; Krebs, 2021, s. 170).

Millî kültür açısından Herder'i etkileyen bir diğer kişi, Cenevreli yazar Paul Henri Mallet'tir (1730-1807). Mallet, 1755'te Avrupalıları İskandinavya tarih ve kültürüyle tanıştırdığı *Histoire de Dannemarc* (Danimarka Tarihi) adlı eserini yayımlamıştır. Mallet, Montesquieu'nun (1689-1755) Kuzey kültürünü öven ve Roma kültürünü eleştiren düşüncesinden hareket etmiş, İskandinav halklarının kökeni, dini, töreleri ve edebiyatı hakkında bilgiler vermiştir. Bu kitaptan oldukça etkilenen Herder, Almanlarla Danimarkalıların kardeş olduğunu ve her ikisinin de Germenlerin soyundan geldiklerini ifade etmiştir. Herder'e göre cesaret, Almanlarla Danimarkalıların Germenlerden miras aldığı bir özelliktir. Bu ise her iki millet için de gurur kaynağıdır (Sevim, 2008, s. 228-229).

Germen geçmişinden ilham alan Klopstock ise Hermann'ı ve ormanı Alman kararlılığının ve bağımsızlığının sembolü olarak ifade etmiştir. Klopstock, 1749'da kaleme aldığı *Der Messias* (Mesih) adlı eseriyle Danimarka Kralı V. Frederick'in (1723-1766) beğenisini kazanmış ve büyük bir para ile ödüllendirilerek Danimarka'ya davet edilmiştir. Bir süre sonra teklifi kabul ederek Danimarka'ya giden Klopstock, burada edebiyat çalışmalarına devam etmiştir. Bu sıralarda şair Heinrich Wilhelm von Gerstenberg'in (1737-1823) etkisiyle Germen mitolojisine yönelen Klopstock, Alman millî kültürünün Germen geçmişinden esinlenmesi gerektiğine inanmış ve kendisini Hermann gibi safkan bir Cherusci olarak görmüştür (Krebs, 2021, s. 166-169). Tasarladığı düşünceleri hayata geçirmek isteyen Klopstock, 1769'da *Hermannsschlacht* (Hermann'ın Savaşı) adlı epik dramayı yayımlamıştır. Onun düşüncelerinden etkilenen bir grup edebiyatçı, 1772'de *Der Göttinger Hainbund*'u (Göttingen Koru/Orman Ligi) kurmuştur. Klopstock epik dramalarına, 1784'de *Hermann und die Fürsten* (Hermann ve Prenslar) ve 1787'de *Hermanns Tod* (Hermann'ın Ölümü) adlı dramaları eklemiştir. Bu dramalarda, Germen geçmişini hatırlatan Klopstock, Hermann'ın kahramanlığından ve ölümünden bahsetmiştir. Buna göre Hermann, Thor'un kutsal ormandaki sunağında, bir gün Alpleri aşmış Roma ovasına ineneğine ant içen, ancak yakınlarının kıskançlığı nedeniyle öldürülen bir kahraman olarak tasvir edilmiştir (De Staël, 2017, s. 170-173; Wilson, 2012, s. 4; Gilman vd., 1903, s. 288).

19. yüzyılda Almanlar, Napolyon liderliğindeki Fransızların saldırılarıyla karşılaşmıştır. Napolyon'un Alman topraklarına girmesi, Almanlarda millî romantik duyguları harekete geçirmiştir. Bu dönemin sanatçıları, geçmiş zamanlara göndermeler yapan ve toplumsal çöküşü arttıran eserler üretmiştir. Bu eserlerde orman, önemli bir tema olarak yer almış, "*The German Oak*" (Alman Meşesi) işgale direnişin sembolü olmuştur. Bu dönemde meşeye, şiirlerde ve şarkılarda sıkça yer verilmiştir. 1808'de Heinrich von Kleist (1777-1811), *Die Hermannsschlacht* (Hermann'ın Savaşı) adlı dramayı yayımlamıştır. Kleist bu dramada, Napolyon'un ordusunu, Roma ordusuna, Prusya ordusunu ise onları kutsal ormanda yenen Hermann'ın ordusuna benzetmiştir. Kleist bu tavrıyla, Almanların üzerindeki yenilgi psikolojisini, millî bir kahramandan ilham alarak aşmaya çalışmıştır (Mahoney, 2004, s. 12; Kunz, 2016, s. 203).

Uyanış halindeki Alman millî bilincine önemli bir bilimsel katkı, Grimm kardeşlerden gelmiştir. Tarihî hukuk okulunun kurucusu Friedrich Karl von Savigny'nin (1779-1861) düşüncelerinden etkilenen Grimm kardeşler, bir ulusun yasalarının evrensel (Fransız) ilkelerden değil kendi eski geleneklerinden doğduğuna inanmıştır. Orman folkloru aracılığıyla eski gelenekleri diriltmeyi amaçlayan Jacob Grimm (1785-1863) ve Wilhelm Grimm (1786-1859), Alman mit ve efsanelerini yüksek bir romantizm ruhu içerisinde derlemiştir. Grimm kardeşler, 1812'de sonraları *Grimm Masalları* olarak ünlenen *Kinder und Hausmärchen* (Çocuk ve Ev Masalları) adlı eseri yayımlamıştır. Bu eserde yer alan masallardan önemli bir kısmı ormanlarla ilgilidir. Grimm kardeşler, 1813'te ormanlardan detaylı bir şekilde bahsettikleri *Altdeutsche Wälder* (Antik Alman Ormanları) adlı dergiyi yayımlamıştır. Her iki çalışmada da Alman millî kimliğine önemli katkılar sağlayan Grimm kardeşler, Napolyon'a ve Fransız kültürüne karşı milliyetçi bir duruş sergilemiştir. 1814'de ressam Caspar David Friedrich (1774-1840), *French Chasseur* (Fransız Avcısı) adlı resmi yapmıştır. Friedrich eserinde, Alman ormanında üzgün bir şekilde yürüyen bir Fransız askerini resmetmiştir. Büyük meşe ağaçlarının yanında bir cüce gibi görünen bu asker, tıpkı Roma lejyonerleri gibi Alman ormanında yenilgiye uğramıştır. Askerin omuzları yenilginin etkisiyle çökmüş, kılıcı yere sarkmıştır. Askerin arkasındaki kütüğün üzerinde ise onu yemek üzere bekleyen bir kuzgun bulunmaktadır. Friedrich'in eseri, Almanların Fransızlardan kurtuluşunu ifade etmiştir (Finney, 2000, s. 305; Hacken, 2008, s. 16-20; Wilson, 2012, s. 25).

1816'da Grimm kardeşler, çalışmalarına bir yenisini ekleyerek *Deutsche Sagen*'i (Alman Efsaneleri) yayımlamıştır. Bu çalışmayla Grimm kardeşler, millî kültüre ve yabancı direnişine katkılarını devam ettirmiştir (Beutin vd., 2005, s. 191). Aynı yıl eğitimci ve tarihçi H. F. Theodor Kolhrausch (1780-1867), okullarda okutulması amacıyla *Die deutsche Geschichte für Schule und Haus* (Okul ve Ev için Alman Tarihi) adlı eserini yayımlamıştır. Kolhrausch bu eserinde, Tacitus'un Germania'sına odaklanmış, Germenlerin özgür, cesur ve erdemli yaşamlarına

değirmiştir. Kolhrausch, Germania'nın yanı sıra Hermann'a da özel bir önem vermiştir. Ona göre, Hermann'ın Teutoburg Ormanı'ndaki zaferi sayesinde, Germenler ve dolayısıyla da Almanlar özgür olmuştur. Onların saf kanlarını damarlarında taşıyan ve onların telaffuz ettiği saf sözcükleri telaffuz eden Almanlar, Hermann ve arkadaşlarına minnettardır (Krebs, 2016, s. 201-206; Krebs, 2021, s. 181-182). 1821'de besteci Carl Maria von Weber (1786-1826), *Der Freischütz* (Nişancı) adlı romantik operasını sahnelemiştir. Operada orman, tehlikeli ancak aynı zamanda dindarlık ve kurtuluşla ilgili bir yer olarak tasvir edilmiştir. Weber için orman, özgürlüğü sembolize eden ve güneşte parıldayan "Alman Ormanı"dır (Kunz, 2016, s. 204). Folklorik çalışmalarına devam eden Grimm kardeşler, 1835'te *Deutsche Mythologie* (Alman Mitolojisi) adlı eseri yayımlamıştır. Bu eserle birlikte Alman mitleri derli toplu bir şekilde ortaya çıkmıştır (Aytaç, 2012, s. 243).

1844'te Prusyalı ormancı Friedrich Wilhelm Frömbling (?), düşmanlara karşı ormanların tahkim edildiği bir savunma düzeni önerisinde bulunmuştur. Hermann'ın Teutoburg Ormanı Savaşı'ndan ilham alan Frömbling, Almanların ormanlara alışkın olduğunu ve bu topraklara yabancı herhangi bir düşmanın ise ormanlara alışkın olmadığını, bundan dolayı olası bir pusu savaşının Almanların lehine sonuçlanacağını iddia etmiştir. Frömbling'in iddiası daha sonraki dönemlerde; 1. Dünya Savaşı ve 1930'lu yıllarda tekrar gündeme gelmiştir (Imort, 2005, s. 60-61). Frömbling'in bu sözleri söylediği yıl, Heinrich Heine (1797-1856) *Deutschland. Ein Wintermärchen* (Almanya: Bir Kış Masalı) adlı eserini yayımlamıştır. Bu eserde Teutoburg Ormanı'ndan ve Hermann'dan bahseden Heine, Hermann sayesinde Almanların özgürleştiğini ve her Alman'ın Hermann'a müteşekkir olduğunu ifade etmiştir. Heine her ne kadar bu sözleri eleştiri amaçlı söylemiş olsa da farkında olmadan Hermann'ın Almanlarla bütünleştiği gerçeğini ortaya koymuştur (Wolfram, 2020, s. 43). 1851'de Alman etnografisinin öncülerinden Wilhelm Heinrich Riehl (1823-1897), *Die Naturgeschichte des Volkes als Grundlage einer deutschen Socialpolitik* (Alman Sosyal Politikasının Temeli Olarak Alman Halkının Doğal Tarihi) adlı eserini yayımlamıştır. Riehl eserinde, Almanların karakterinin yaşadıkları çevre tarafından belirlendiğini, ormanların Almanları sadece kışın soğuktan değil kültürel yozlaşmadan da koruduğunu, bu nedenle Almanların Alman kalması için ormanların korunması gerektiğini ifade etmiştir (Wilson, 2012, s. 3; Imort, 2005, s. 59-60).

1861'de Friedrich Hebbel (1813-1863) on perdelik bir trajedi olan Die Nibelungen (Nibelungen Destanı)'i yayımlamıştır. Bu trajediyi üç bölüm halinde yazan Hebbel, Germen kültürü ve mitolojisini tekrar gündeme getirmiştir (Aytaç, 2012, s. 348). 1871'de orman tarihçisi C.H. Edmund von Berg (1800-1874) *Geschichte der deutschen Wälder bis zum Schlusse des Mittelalters. Ein Beitrag zur Culturgeschichte* (Orta Çağ'ın Sonuna Kadar Alman Ormanlarının Tarihi: Kültür Tarihine Katkı) adlı eserini yayımlamıştır. Berg eserinde, insanın içinde bulunduğu çevreye bağlı olduğunu ve doğanın insanı etkilediğini söyledikten sonra ormanların Almanların millî karakterini şekillendirdiği sonucuna varmıştır. Ona göre, ormanda yürüyen bir Alman, bu ormanda sadece atalarının dramını değil bu dramın yazarını da bulacaktır (Winkler, 2016, s. 42).

1875'te mimar Ernst von Bandel (1800-1876), daha önce Teutoburg Ormanı'nda başladığı ancak finansman eksikliği nedeniyle tamamlayamadığı devasa *Hermannsdenkmal*'ı (Hermann Anıtı), Kayzer I. Wilhelm'in (1797-1888) himâyesinde tamamlamıştır. Yaklaşık 50 metre yüksekliğindeki anıt, bir tepenin üzerine inşa edilmiştir. Anıtta Hermann'ın kafasında kanatlı bir miğfer, havaya doğru kalkan elinde ise her iki yanında "Alman birliği benim gücümdür. Gücüm Almanya'nın gücüdür" yazısı olan bir kılıç bulunmaktadır. Oldukça önemli bir zamanda yapılan bu anıt, birkaç yıl önce Fransız ordularını yenen Prusya ordusunun zafer anıtı olmuştur (Winkler, 2016, s. 68-69; Benario, 2004, s. 89-90). Aynı yıl halk bilimci Wilhelm Manhardt (1831-1880), Grimm kardeşlerin izinden giderek *Wald und Feldkulte* (Orman ve Tarla Kültürleri) adlı eserini yayımlamıştır. Manhardt bu eserde, Germen mitlerini ve orman inançlarını incelemiştir. 1876'da Richard Wagner (1813-1883), *The Ring of the Nibelungs* (Nibelungların Yüzüğü) adlı operasını sahnelemiştir. Bu opera, yaptığı etki ile Germen dininin Alman millî uyanışının temelini oluşturması yönündeki düşünceleri popülerleştirmiştir. 1878'de oryantalist Paul Anton Bötticher (1827-1891), *Deutsche Schriften* (Almanca Yazılar) adlı eserini

yayımlamıştır. Bötticher eserinde, Katoliklik ve Protestanlığın dışında üçüncü bir yol arayışına girmiştir. Ona göre arayış içinde olduğu bu yol, Germen dinidir. Çünkü Germen dini, bütün Almanları birleştirecek ve Hristiyanlığın etkisinden kurtaracak tek dindir (Von Schnurbein, 2016, s. 24-303; Mosse, 2020, s. 90).

1880’de Heimatschutz (Vatanı Koruma) hareketinin kurucusu Ernst Rudorff (1840-1916), *Über das Verhältnis des modernen Lebens zur Natur* (Modern Yaşamın Doğayla İlişkisi Üzerine) adlı makalesinde, Alman ruhunun köklerinin doğaya yönelik derin duygulara dayandığını söylemiştir. Rudorff’a göre, geçmişte atalarını büyüleyen Tanrı Wodan’ın kutsal meşe ormanları, şimdi de kendilerinde millî bilinci ortaya çıkarmaktadır. Almanlardaki orman sevgisi, onları diğer milletlerden ayırmaktadır. Bundan dolayı hiç kimsenin Almanlar gibi ağaçları ve ormanları sevmesi mümkün değildir. Almanya’nın en çok okunan dergilerinden *Die Gartenlaube* (Çardak) orman bilincini halk arasında yaymak amacıyla 1883’te *Deutschlands merkwürdige Bäume* (Almanya’nın Olağanüstü Ağaçları) adlı bir yazı dizisi başlatmıştır. Ağaçlar hakkında kısa makaleler yayımlayan dergi bu yazı dizisi ile Almanya’da hali hazırda yükselmekte olan doğa merakını arttırmıştır. Bu yayınların etkisiyle çok sayıda insan, doğa yürüyüşlerine çıkmış, Almanya’nın önemli bölgelerinde, özellikle ormanlarda yer alan anıtları ziyaret etmiştir (Wilson, 2012, s. 33-43). 1895’te Otto von Bismarck (1815-1898), ağaçlar konusunda kötü bir şöhrete sahip olan eski İngiltere Başbakanı William Ewart Gladstone’a (1809-1898), genç bir meşe ağacı hediye ederek yükselen Alman gücü hakkında mesaj vermiştir (Hayman, 2003, s. 97).

20. yüzyılın başlarında Germen dinine dönüş ve orman inançlarının yüceltilmesi konusunda önemli girişimler olmuştur. Bu girişimlerin ilk örneğini 1900’de Ernst Wachler (1871-1945) vermiştir. Wachler, *Über die Zukunft des deutschen Glaubens* (Alman İncancının Geleceği Hakkında) adlı eserinde, Almanların doğal inancı olan Germen dininin geri döndüğünü ve Almanların arasında yaşadığını ve bir Germen tapınağının inşa edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. 1907 ve 1908’de ressam ve oyun yazarı Ludwig Fahrenkrog (1867-1952), *Germanentempel* (Alman Tapınağı) başlıklı makaleler yayımlamıştır. Fahrenkrog makalelerinde, bir Germen dinî topluluğunun oluşturulması ve bunun resmen tanınması önerisinde bulunmuştur. Wachler ve Fahrenkrog’un çağrıları 1911’de *Bund für Persönlichkeitskultur*’un (Kişilik Kültürü Derneği) kurulmasıyla sonuçlanmıştır. 1912’de Fahrenkrog, Wilhelm Schwaner (1863-1944) ve Karl Weißleder (?), *Germanisch-deutsche Religions-Gemeinschaft* (Germen-Alman Din Kardeşliği) cemaatini kurmuş, Hessen yakınlarındaki Hermansstein’de bulunan açık hava sunağını ibadet yeri olarak belirlemiştir. Bu cemaat, kiliselere yabancılaşmış Almanları hedef kitle olarak belirlemiş ve onlara ırk temelli dinî bir alternatif sunmayı amaçlamıştır (Von Schnurbein, 2016, s. 38-39).

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra orman, Almanlar için büyük bir ideolojik araç haline gelmiştir. Bu dönemden itibaren Alman kimliğinin özü olarak görülen orman, Doğu’ya ve Batı’ya karşı savunulması gereken kutsal bir emanet kabul edilmiştir. Ormancı bir politikacı olan Georg Escherich (1870-1941), Fransa’nın *Versay Antlaşması*’na dayanarak Almanlardan kereste istemesine karşı çıkmıştır. Escherich’e göre bu istek, Alman ormanını ve dolayısıyla da Alman milletini yok etmeye yönelik bir istektir (Zechner, 2011, s. 21).

Alman ormanlarının kimlik oluşturucu özelliği, Nazilerle birlikte zirve noktasına ulaşmıştır. Weimar Cumhuriyeti’ni ormanlara yabancılaşmakla suçlayan Naziler, 1923’te Mareşal Paul von Hindenburg’un (1847-1934) öncülüğünde, *Deutscher Wald e.V.–Bund zur Wehr und Weihe des Waldes* (Alman Orman Birliği. Ormanın Kutsanması ve Korunması Ligi) adlı derneğin kurulmasını sağlamıştır. Naziler, 1933’te iktidarı ele geçirdiklerinde, ormanı resmî bir ideoloji haline getirmiştir. Ormanın millî kimlik inşasında önemli bir rolü olduğuna inanan Alfred Rosenberg (1893-1946), Heinrich Himler (1900-1945) ve Hermann Göring (1893-1946) gibi Nazilerin önde gelen isimleri, ormanın Alman hayatında yer alması için propaganda çalışmaları yapmıştır (Zechner, 2011, s. 21-22).

Naziler, yüzyıllardır Almanya’da kök salmış Hristiyanlığın karşısına, Germen inançlarının bir ifadesi olan doğa dinini çıkarmıştır. Bu dinin kendini ifade ediş şekli ise Alman milletinin kutsallaştırılması olmuştur. Bundan dolayı Almanların çıkarlarına hizmet etmeyen her dinî öğreti, yabancı ve sapkın sayılmıştır. Naziler, bu yeni din düşüncesini hayata geçirmek için birçok propaganda aracı kullanmıştır. Bunlardan biri görsel medyadır. Film sektöründe ilerlemiş olan Alman film yapımcıları, Nazilerin bu konuda tercih ettikleri ilk seçenek olmuştur. Film yapımcıları, Nazi amaçları doğrultusunda 1935’te *Worms-Stadt der Nibelungen* (Worms-Nibelungların Şehri) adlı filmi yapmıştır. Filmde Romalıların, sarı saçlı ve mavi gözlü Germenler tarafından yenildiği, Worms şehrinin ise “*Almanların Truvası*” olduğu ifade edilmiştir. 1936’da yeni bir propaganda filmi olan *Ewiger Wald* (Sonsuz Orman) yapılmıştır. Filmin senaryosunu, Nazilerin kültür görevlisi Carl Maria Holzapfel (1890-1945) yazmıştır. Millî duyguları harekete geçirmeyi amaçlayan filmde, sanatsal özelliklerin yanı sıra Germen orman inançları öne çıkarılmıştır. Burada orman, Romalıların ve Fransızların saldırılarına karşı Germenlerin ve Almanların sığındığı, güç ve ilham aldığı kutsal bir yer olarak tasvir edilmiştir (Lee ve Wilke, 2005, s. 21-46; Winkler, 2016, s. 178).

1937’de Heinrich Himler, *Wald und Baum in der arisch-germanischen Geistes-und Kulturgeschichte* (Aryan ve Germen Halklarının Entelektüel ve Kültürel Tarihinde Orman ve Ağaç) adlı bir burs programı başlatmıştır. Bu program, *Germen İnsanın Dinî Tecrübe ve Geleneğinde Orman* (The Forest in the Religious Experience and Custom of the Germanic Man), *Germen Şiir ve Müziğinde Orman* (The Forest in Germanic Poetry and Music), *Aryan Gelenekte Orman ve Ağaç* (The Forest and Tree in the Aryan Tradition) gibi konu başlıklarında araştırmalar yapmayı amaçlamıştır. Bu araştırmalarda, Germenlerin ormanlara dayalı bir kültür oluşturup ağaçlara tapındığı, ancak Yahudi peygamberlerin ve Hristiyan misyonerlerin ağaç düşmanlığı yaparak kutsal ağaçların kesilmesine neden oldukları, bunun da Ortadoğu’nun çöl ortamından kaynakladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar Himler’e, Yahudi kökeni tarafından lekelenmiş bir Hristiyanlık yerine lekelenmemiş bir pagan dinin tercih edilmesine yönelik argümanlar oluşturmuştur. Hermann Göring, Alman ormancılık, avcılık ve doğa koruma (Reichsforstmeister ve Reichsjägermeister) alanlarından sorumlu olmuştur. Almanlarla Yahudilerin doğa düşüncelerini karşılaştıran Göring, Almanların ormanlarda dolaştıklarında, Tanrı’nın muhteşem sanatını gördüklerini, kendisini seçilmiş sanan Yahudilerin ise bir metreküp kerestenin piyasa hesabını yaptığını, bu durumun da Almanları Yahudilerden ayırdığını söylemiştir. Naziler, Almanlarla ormanlar arasındaki duygusal yakınlık düşüncesini daha da somutlaştırmak amacıyla 1941’de *Wiederbewaldung des Ostens* (Doğu’nun Yeniden Ağaçlandırılması) projesini başlatmıştır. Proje ile birlikte idealleştirilen “*Alman Ormanı*”nı, ilhak edilen Polonya’da hayata geçirmek ve bu toprakları Almanlaştırmak amaçlanmıştır. Projeyi hayata geçirmek isteyen ideologlar, Töton Tarikatı ve Büyük Frederick’in (1712-1786) daha önce Polonya’da yaptığı ormanlaştırma/Almanlaştırma uygulamasını referans aldıklarını ileri sürmüştür (Zechner, 2011, s. 24-25).

Naziler döneminin en önemli ismi olan Adolf Hitler (1889-1945), Germen geçmişine olan vurguyu en üst düzeyde ifade etmiştir. Hitler, Nisan 1942’de yaptığı masa başı konuşmalarında, Hermann’ın Alman özgürlüğünün ilk mimarı olduğunu, Germenlerin Roma ordusunda görev yaparak onlardan silah tekniklerini öğrendiklerini ve sonunda öğrendikleri tekniklere cesaretlerini de ekleyerek Romalıları yenilgiye uğrattıklarını söylemiştir. Hitler, aynı yılın mayıs ayında, *Berlin Sportpalast*’ta, geleceğin Alman subaylarına yaptığı konuşmada, ağırlıklı olarak Hermann’ın Almanlar için önemi ve birleştiriciliğinden bahsetmiştir. Hermann ve Teutoburg Ormanı Savaşı’nı oldukça önemseyen Hitler, 1944’te ofisine, bir ilham kaynağı olarak Angelika Kaufmann’ın 1785’te yaptığı *Hermanns Rückkehr aus der Schlacht im Teutoburger Wald* (Hermann’ın Teutoburg Ormanı Savaşı’ndan Dönüşü) adlı tablosunu astırılmıştır (Winkler, 2016, s.116-120).

Naziler, Germen geçmişine dönerken Tacitus’un Germania adlı eserini yeniden gündeme getirmiştir. Bu dönemde “*Nazi İncili*” olarak kabul edilen Germania, Nazilerin ırk teorilerinin

kaynağı olmuştur. Antropolog Friedrich Karl Günther (1891-1968), 1922'de *Rassenkunde des deutschen Volkes* (Alman Halkının Irk Bilimi) adlı eserini yayımlamıştır. Almanya'da ses getiren bu kitap, kısa süre sonra çok satan kitaplar arasında yer almıştır. Günther, 1927'de *Rassenkunde Europas* (Avrupa Halklarının Irk Bilimi) adlı eserini yayımlamıştır. Bu eserinde Günther, Yahudilerle melezleşmeye karşı çıkmış ve geçmişte Kuzey Germenlerinin (İskandinavlar) yaptığı gibi ırkı korumak adına öjenik uygulamalar yapılmasını önermiştir. Bu eser, sonraki yıllardaki baskılarıyla birlikte 300.000 adet satılmıştır. 1930'da Wilhelm Frick (1877-1946) Thüringen eyaletinde bakan olduğunda, Günther'i Jena Üniversitesinde kurulmuş olan ırkçı antropoloji kürsüsüne atamıştır. Eserlerinde Germania'dan sıkça alıntılar yapan Günther, Tacitus'un "kendilerine özgü ve sadece kendilerine benzeyen, mavi gözlü, kızıl saçlı ve büyük gövdeli insanlar" şeklindeki ifadelerinden etkilenmiştir. Günther'e göre, Tacitus'un idealize ettiği bu kuzeyli ırk, zamanla yozlaşmıştır. Bu yozlaşmanın ortadan kaldırılması amacıyla Aufordnung (yeniden kuzeyleşme) gereklidir. Bu amaç doğrultusunda eski saflığı yakalayabilmek için erkekler ve kadınlar ırksal seçilime tabi tutulmalıdır. Geçmişte Germenler, hain, döneke, korkak ve ahlaksız insanları bataklıklarda boğarak veya ağaçlara asarak ortadan kaldırmış, bu kötü özelliklere sahip kişilerin ırklarını kirletmesine izin vermemiştir. Bundan dolayı benzer bir uygulama yeniden hayata geçirilmelidir. Günther bu düşünceleriyle Nazileri oldukça etkilemiştir. Onun düşünceleri, *Das ABC Des Nationalsozialismus* (Nasyonal Sosyalizmin ABC'si) gibi el kitaplarında ve okul müfredatlarında işlenmiştir. Günther, Naziler arasında özellikle Himler ve Hitler'i etkilemiştir. Himler'in propaganda kitapçıklarında ve Hitler'in kişisel kütüphanesinde Günther'e ait yazılar yer almıştır. Naziler, 1935'te düzenledikleri *Ulusal Parti Konvansiyonu*'nda, katkılarında dolayı Günther'e *NSDAP Bilim Ödülü*'nü vermiştir (Spiro, 2009, s. 361; Krebs, 2021, s. 217-221)

Günther gibi Richard Walther Darrê (1895-1953) de Germania'dan hareketle ırk temelli çalışmalar yapmıştır. Darrê, çalışmalarında kuzey ırkının hayata geçirilmesi için köy ve köylü kavramları üzerinde durmuştur. Darrê bu amaç doğrultusunda 1928'de *Das Bauerntum als Lebensquell der nordischen Rasse* (Kuzey Irkının Yaşam Kaynağı Olarak Köylülük) ve 1930'da *Neuadel aus Blut und Boden* (Kan ve Topraktan Gelen Yeni Asalet) adlı eserlerini yayımlamıştır. Aynı yıl Hitler ile tanışan Darrê, düşünceleriyle Hitler'i etkilemiş ve Tarım Bakanlığı'nın kurulmasına yardım etmek için Münih'e gönderilmiştir. Germania'ya en büyük vurgu Heinrich Himler'den gelmiştir. Germen tarihinin meraklı bir okuyucusu olan Himler, Germania'yı ilk defa 24 Eylül 1924'te yaptığı bir tren yolculuğu sırasında okumuştur. Germania'dan oldukça etkilenen Himler, Nazi iktidarında göreve geldikten sonra onu bir program olarak benimsemiştir. Himler'e göre, Germenler iri yarı insanlar olduğundan SS (Nazi Güvenlik Teşkilatı) üyelerinin boylarının en az 175 cm olması gerekmektedir. Bundan dolayı Himler, hayal ettiği Germen neslini ortaya çıkarabilmek amacıyla 1936'da *Lebensborn* (Yaşam Pınarı) teşkilatını kurmuştur. Bu teşkilatta, Germen ırkının özelliklerini tekrar canlandırmak amacıyla fizyolojik özelliklerine göre kadınlar ve erkekler bir araya getirilmeye çalışılmıştır (Krebs, 2021, s. 222-235).

Naziler döneminde, Germen geçmişine bir diğer geri dönüş Siegfried/Sigurd ile olmuştur. Siegfried de Hermann gibi millî bir kahraman olarak ortaya çıkmıştır. Naziler için Siegfried'in öldürdüğü ejderha, Alman birliğini tehdit eden düşmanları, Nibelungen hazinesi ise Almanların parlak geleceğini sembolize etmiştir. Hermann Göring, 30 Ocak 1943'te Berlin Sportpalas'ta yaptığı konuşmada, Nibelungen destanına atıfta bulunmuş, Sovyet orduları tarafından sıkıştırılan Alman askerlerini, Attila'nın sarayında sıkışan Burgundlara benzetmiştir. Alfred Rosenberg de 5 Şubat 1943'te yaptığı konuşmada Nibelungen destanına atıfta bulunmuş ve Sovyet hücumlarına direnen Alman askerlerini, destandaki kral ve beylerin Hunlara direnişine benzetmiştir (Keleş, 2010, s. 88-94). 1945'in mart ayında kurulan 38. SS *Grenadier Tümeni* ise Nibelungen olarak adlandırılmıştır (McConnell, 2000, s. 759).

SONUÇ

Germe nlerin tarihi, çatışma ve yenilenme tarihidir. Yaşadıkları coğrafyanın etkisiyle dinamik ve savaşçı bir yapıya sahip olan Germe nler, sürekli çatışma halinde olmuştur. Bu çatışma durumu, onları demirin tavında dövülmesi gibi biçimlendirmiş, yeni ve güçlü bir hale getirmiştir. Tarihi süreç içerisinde Germe nlerin aşağıya doğru ilerleme arzusu ile Romalıların yukarıya doğru genişleme arzusu Romalılarla Germe nleri karşı karşıya getirmiştir. Romalılar, barbar ve vahşi olarak adlandırdıkları Germe nleri itaat altına alarak onların topraklarını ele geçirmeyi amaçlarken Germe nler, elde ettikleri toprakları ve bağımsızlıklarını korumayı amaçlamıştır. İki farklı kültür ve iki farklı dünya görüşünün çatışması, iki farklı kimliğin oluşmasını sağlamıştır. Romalılar yerleşik ve medeni olan, Germe nler ise göçebe ve barbar olanı temsil etmiştir. Sözlü bir geleneğe sahip olan Germe nler, kendi yaşam tarzları ve inançları hakkında geriye pek fazla bilgi bırakmamıştır. Onlar hakkındaki kayda değer bilgiler, düşmanları Romalılar tarafından oluşturulmuştur. Bu anlamda Germe nler, düşmanları Romalılara pek çok şey borçludur. Diğer taraftan Romalılar da Galya başta olmak üzere Avrupa'nın önemli bölgelerini itaat altına aldıkları Germe n askerleri sayesinde ele geçirmiştir. Romalıların sınırlarını genişletmesinde de Germe n askerlerinin önemli bir payı vardır.

Germe nler için orman, her şeyden önce dinî bir anlama sahiptir. Burası onlar için Tanrıların evi ve Tanrılarla iletişim mekânıdır. Ancak bununla beraber orman, siyasî ve askerî bir anlama da sahiptir. Germe nler, ormanda Odin'e kurbanlar sunarken, kurbanların sunuş şekli ile düşmanlarına mesajlar vermiştir. Diğer taraftan Germe nler, savaşları sadece stratejik açıdan değil dinî öneminden dolayı da ormanlara taşımış ve burada zaferler kazanmıştır. Teutoburg Ormanı Savaşı bu durumun önemli örneklerinden biridir. İnançlarına bağlı bir Germe n olan Arminius, savaş için kendisini ve askerlerini en güçlü ve güvende hissettiği yer olan ormanı seçmiştir. Bir diğer deyişle Tanrı Thor'un tecelli ettiği ve kuvvetinin bulunduğu yeri tercih etmiştir. Kendisini fiziken ve ruhen güvende hisseden Arminius, Romalılara korkusuzca saldırmış, bu sırada onun kılıcı, mitolojik zamanda yolculuk yaparak Thor'un devleri öldürdüğü çekicine dönüşmüştür. Bu sayede Arminius, Tanrı'nın gazabını elleriyle Romalıların başlarına indirmiştir.

Arminius'tan sonraki ikinci millî model Siegfried/Sigurd'dur. Onun hikâyesinde de orman, Arminius olayında olduğu gibi zafer kazanılan ve düşmanın yok edildiği bir yer olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada orman, mitolojik bir kahramana ev sahipliği yapan ve olağanüstü bir varlığın yok edildiği bir yerdir. Arminius ve Siegfried/Sigurd şahsında ortaya çıkan kahramanlık portresi sonraki yüzyıllarda Alman millî kimliğinin oluşmasında etkili olmuştur.

15. yüzyılda kilisenin Türklere karşı Almanları kullanma düşüncesi, Romalılar tarafından kayda geçirilen eski kaynakların yeniden ortaya çıkmasını sağlamıştır. Almanlarda millî duygular uyandırarak onları Türklere karşı kullanmayı amaçlayan kilise, bu sayede hem Alman nüfusunu eriterek hem de Türk ilerleyişini durdurarak Avrupa'daki gücünü zahmetsizce pekiştirmek istemiştir. Ancak atalarının yaşantılarını ve orman inançlarını öğrenen Almanlar, kilise ve Latin kültürüne 16. yüzyılın başlarında Martin Luther ile meydan okumuştur. Almanya'da reform hareketinin başarıya ulaşması, Alman millî kimliğinin oluşumunda önemli bir aşamayı oluşturmaktadır.

17. yüzyılda kilise ve destekçisi Katolik ülkelerin Protestanlara saldırması, Protestan ülkelerin de buna karşılık vermesi bir Kuzey-Güney savaşına dönüşmüştür. Bu savaş bir diğer anlamda Germe n kültürü ile Latin kültürünün tarih içerisinde yeni bir hesaplaşmasıdır. Savaşların ağırlıklı olarak Almanya sınırları içinde gerçekleşmesi, savaşın olumsuz etkilerinden en fazla Almanların etkilenmesine neden olmuştur. Hermann başta olmak üzere eski kahramanlara sığınan Almanlar, bu kahramanların dilinden Latinlere duydukları öfkeyi dile getirmiştir.

18. yüzyıl Moser, Herder ve Klopstock gibi milliyetçi entelektüeller öncülüğünde Alman millî kimliğinin kavramsal çerçevesinin oluştuğu ve ormanın önemli bir millî tema olarak ortaya çıkmaya başladığı dönemdir. 19. yüzyılda Prusyalıların Fransızlara yenilmesi, Almanları önceki

dönemlerden daha yoğun bir şekilde Germen geçmişine ve ormanlara yönelmiştir. Bu dönemde Germen geçmişi ve ormanlarla ilgili entelektüel faaliyetler büyük bir mesafe kat etmiştir. Bundan dolayı bu dönem Alman millî kimliğinin ormanlarla bütünleştiği dönemdir.

20. yüzyıl Almanların orman etrafında tam anlamıyla millî bir kimlik oluşturdukları ve kendilerini diğer milletlerden farklı ve üstün gördükleri bir dönemdir. Bu dönemde Nazilerin iktidara gelişi, Germenlerin eski inançlarının daha açık bir şekilde ortaya çıkmasını sağlamıştır. Naziler döneminde yaşanan gelişmeler, yüzlerce yılda olgunlaşan Germen düşüncesinin en somut yansımasıdır. Zaman içerisinde inançlar ve düşünceler, siyasal ve sosyal şartların da etkisiyle yoğunlaşmış ve sonunda önlemez bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bundan dolayı söz konusu mesele, Hitler ve ekibinin doğrudan şahsıyla ilgili değildir. Onlar bu sürecin sebepleri değil sonuçlarıdır.

Germen düşüncesi, tarihî bir devamlılık halinde geliştiğinden bu gelişmeler sırasında rol oynayan kişiler, sürecin sadece bir parçasını oluşturmaktadır. Bu anlamda burada dikkat edilmesi gereken husus, Alman millî kimliğine etki eden olay ve kişilerin önemli bir kısmının Kuzey Almanya kökenli olmasıdır. Bu bölge Germen kültürünün yoğun olduğu ve Latin kültürünün fazla etki edemediği bir bölgedir. Arminius, Siegfried/Sigurd ve Martin Luther gibi büyük Alman kahramanları Kuzey Almanya kökenlidir. Yaşadıkları ve başarıya ulaştıkları bölge Kuzey Almanya'dır.

Sonuç olarak ormanların Almanlar tarafından sahiplenilmesi zafer ve özgürlükle ilgili olmasındandır. Germenler, zaferlerini ve özgürlüklerini ormanlar sayesinde kazanmıştır. Bundan dolayı ormanlar, Germenler için var olmayı sürdürdükleri yerdir. Kendilerini Germenlerin mirasçısı olarak gören Almanlar da Germenlerin izinden giderek ormanları zafer ve özgürlük kavramları etrafında ele almış, zor durumda kaldıklarında ormanlara sığınmışlardır. Böylelikle bir anlamda atalarını yardıma çağırılmış, tarihin getirdiği zorlukları tarihî karakterler ve olaylarla aşmaya çalışmışlardır. Bu tavır, geçmişe mahsus olmayıp gelecekte meydana gelecek benzer olaylarda da tekrar ortaya çıkma ihtimaline sahiptir.

KAYNAKÇA

- Aytaç, G. (2012). *Yeniçağ Alman Edebiyatı*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Benario, H. W. (2004). *Arminius into Hermann: History into Legend*. Greece & Rome, 51(1), 83-94.
- Beutin, W., Ehlert, K., Emmerich, W., Hoffacker, H., Lutz, B., Meid, V. ve Stephan, I. (2005). *A History of German Literature: From The Beginnings to the Present Day*. C. Krojzl (Çev.). New York: Routledge.
- Buchholz, P. (1968). Perspectives for Historical Research in Germanic Religion. *History of Religions*, 8(2), 111-138.
- Caesar, G. I. (2019). *Notlar: Galya Savaşı Üzerine*. S. Özgüler (Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Coy, J. P. (2011). *A Brief History of Germany*. New York: Facts On File.
- Cusack, C. M. (2011). *The Sacred Tree: Ancient and Medieval Manifestations*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Daly, K. N. ve Rengel, M. (2010). *Norse Mythology A to Z*. New York: Chelsea House Publisher.
- Davidson, H. R. E. (1969). *Scandinavian Mythology*. London: The Hamlyn Publishing Group Limited.

- Doniger, W. (Ed.). (2006). *Britannica Encyclopedia of World Religions*. Chicago: Encyclopædia Britannica, Inc.
- Dowden, K. (2002). *European Paganism: The Realities of Cult from Antiquity to the Middle Ages*. New York: Routledge.
- Dunn, M. (2013). *Belief and Religion in Barbarian Europe c. 350-700*. London: Bloomsbury Publishing.
- Finney, G. (2000). Revolution, Resignation, Realism (1830-1890). O'Kelley, W. H. (Ed.) içinde, *The Cambridge History of German Literature* (s. 272-326). New York: Cambridge University Press.
- Gilman, D. C., Peck, H. T. ve Colby, F. M. (Ed.) (1903). *The New International Encyclopædia* içinde, (c. 13, s. 287-288). Dodd, Mead and Company.
- Gundarsson, K. (1993). *Teutonic Religion*. St. Paul, MN: Llewellyn Publications.
- Hacken, R. (2008). *Into the Imagined Forest: A 2000-Year Retrospective of the German Woods*. Birmingham: Birmingham Young University Faculty Publications.
- Hawes, J. (2019). *Kısa Almanya Tarihi*. Y. Alogan (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Hayman, R. (2003). *Trees: Woodlands and Western Civilization*. London: Hambledon and London.
- Hinds, K. (2010). *Early Germans (Barbarians!)*. New York: Cavendish Square Publishing.
- Imort, M. (2005). A Sylvan People: Wilhelmine Forestry and the Forest as a Symbol of Germandom. T. Lekan and T. Zeller (Ed.) içinde, *Germany's Nature: Cultural Landscapes and Environmental History* (s. 55-80). New Jersey: Rudder University Press.
- Jones, P. ve Pennick, N. (1995). *A History of Pagan Europe*. New York: Routledge.
- Kaya, M. (2020). Protestan Reformunun Almanya'da Ortaya Çıkış Süreci. *Anasay*, (11), 171-188.
- Keleş, N. (2010). *Nibelunglar Destanı: Tarih, Kültür ve Edebiyat Analizi*. Erzurum: Bozkır Yayınevi.
- Krebs, C. B. (2016). A Nation Finds its People: Friedrich Kohlrausch, New Readers and Readings of Tacitus' Germania and the Rise of a Popular German Nationalism. T. Fögen ve R. Warren (Ed.) içinde, *Graeco-Roman Antiquity and the Idea of Nationalism in the 19th Century* (s. 199-218). De Gruyter.
- Krebs, C. B. (2021). *Dünyanın En Tehlikeli Kitabı: Roma İmparatorluğu'ndan Nazi Almanya'sına Tacitus'un Germania'sı*. B. A. Kovan (Çev.). İstanbul: Runik Kitap.
- Kunz, W. (2016). *Species Conservation in Managed Habitats: The Myth of a Pristine Nature*. R. Shankland (Çev.). Weinheim: Wiley-Blackwell.
- Lecouteux, C. (2016). *Encyclopedia of Norse and Germanic Folklore, Mythology, and Magic*. J. E. Graham (Çev.). Vermont: Inner Traditions.
- Lee, R. G. ve Wilke, S. (2005). Forest as Volk: Ewiger Wald and the Religion of Nature in the Third Reich. *Journal of Social and Ecological Boundaries*, 1(1), 21-46.
- Leeming, D. (2005). *The Oxford Companion to World Mythology*. New York: Oxford University Press.

- Litchfield, M. E. (2019). *Dokuz Diyar: İskandinav Mitolojisinden Hikâyeler*. A. Eliuz (Çev.). İstanbul: Maya Kitap.
- Llobera, J. R. (2007). *Modernliğin Tanrısı: Batı Avrupa'da Milliyetçiliğin Gelişimi*. E. Akman ve E. Akman (Çev.). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Mahoney, D. F. (2004). Introduction. D. F. Mahoney (Ed.) içinde, *The Literature of German Romanticism* c.8 (s. 1-24). UK: Camden House.
- McConnell, W. (2000). Das Nibelungenlied ca. 1200. M. Konzet (Ed.) içinde, *Encyclopedia of German Literature* (s. 758-759). New York: Fitzroy Dearborn Publishers.
- Modzelewski, K. (2011). *Barbarların Avrupa'sı: Roma'nın Mirasçıları Karşısında Germenler ve Slavlar*. N. Demirtaş (Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Mosse, G. L. (2020). *Toward the Final Solution: A History of European Racism*. Wisconsin: University of Wisconsin Press.
- Munch, P. A. (2020). *İskandinav Mitolojisi: Tanrılar ve Kahramanların Efsaneleri*. İstanbul: Maya Kitap.
- Page, R. I. (2020). *İskandinav Mitleri*. İ. Yılmaz (Çev.). Ankara: Phoneix Yayınevi.
- Philpot, M. J. (1897). *The Sacred Tree or The Tree in Religion and Myth*. New York: Macmillan Company.
- Price, A. H. (1965). The Germanic Forest Taboo and Economic Growth. *Vierteljahrschrift für Sozial-und Wirtschaftsgeschichte*, 52(H. 3), 368-378.
- Rosenberg, D. (2003). *Dünya Mitolojisi: Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi*. K. Akten, E. Cengiz, A. U. Cüce, K. Emiroğlu, T. Kenanoğlu, T. Kocayiğit, E. Kuzhan ve B. Odabaşı (Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Sevim, A. (2008). *Halk Milliyetçiliğinin Öncüsü Herder*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Spiro, J. (2009). *Defending the Master Race : Conservation, Eugenics, and the Legacy of Madison Grant*. United States of America: University Press of New England.
- Strabo. (1903). *The Geography of Strabo*. H. C. Hamilton (Ed.). c. 1. London: George Bell & Sons.
- Tacitus, C. (2004). *The Annals*. A. J. Woodman (Çev.). Cambridge: Hackett Publishing Company, Inc.
- Tacitus, C. (2016). *Germania Halklarının Kökeni ve Yerleşim Yeri*. M. Sarucan (Çev.). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Todd, M. (2004). *The Early Germans*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Turville-Petre, G. (1975). *Myth and Religion of the North: The Religion of Ancient Scandinavia. History of Religion*. Westport: Greenwood Press.
- Turville-Petre, G. (2021, 28 Mayıs). Germanic religion and mythology. <https://www.britannica.com/topic/Germanic-religion-and-mythology>
- Vaughan, J. G. (1919). *Religion: Comparative Study*. Cincinnati: The Abingdon Press
- Von Schnurbein, S. (2016). *Norse Revival: Transformations of Germanic Neopaganism*. Leiden: Brill.

- Wells, P. S. (2003). *The Battle that Stopped Rome: Emperor Augustus, Arminius, and the Slaughter of the Legions in the Teutoburg Forest*. New York: WW Norton & Company.
- Wessels, A. (1994). *Europe: Was it ever really Christian?:The interaction between gospel and culture*. London : SCM Press LTD.
- Wilson, J. K. (2012). *The German Forest: Nature, Identity, and the Contestation of a National Symbol 1871–1914*. Toronto: University of Toronto Press.
- Winkler, M. M. (2016). *Arminius the Liberator: Myth and Ideology*. New York: Oxford University Press.
- Wolfram, H. (2020). *Germenler: Kökenleri ve Roma Dünyasıyla İlişkileri*. T. İ. Kacı (Çev.). İstanbul: Kronik Kitap.
- Zechner, J. (2011). Politicized Timber: The German Forest and the Nature of the Nation 1800-1945. *The Brock Review*, 11(2), 19-32.